

# HVORFOR MISJON?

AV JOHANNES MEMO

Med «misjon» mener vi her arbeidet med å utbre det kristne evangelium blant ikke-kristne folkeslag. Etter hånden er jo ordet blitt brukt om kristelig virksomhet også innenfor kirkene selv. Vi snakker om indremisjon, sjømannsmisjon osv. Men her er det misjonen blant hedenske folk, og dessuten da blant jødefolket, vi tenker på. Hvorfor slik misjon?

De som synes det er et problem, er sikkert ikke så mange i dag som de har vært til andre tider. Den tiden er i alle fall forbi da de troende kristne selv var i tvil om saken. Fra år 1800 omtrent lever vi i historiens sterkeste misjonsperiode, bortsett da fra kristendommens voldsomme ekspansjon i de første århundrer av vår tidsregning. Det kan vel ikke rå noen tvil om at den kristne verdensmisjon representerer vår tids betydeligste åndsbevegelse.

La meg nevne noen få tall. En regner i dag med omtrent 90 000 misjonærer verden over, av dem er 2/3 katolske og 1/3 evangeliske. Blant de fargede folkene finnes det om lag 50 mill. kristne, hvorav 30 mill. katolske og 20 mill. evangeliske. Hvor stort det katolske misjonsbudsjett er, vet man ikke. Men de evangeliske kirker ofrer årlig henimot 300 mill. kroner på sitt misjonsarbeid. — Etter sitt folketall står Norge i aller første rekke blant de misjonerende folk. Vi har omtrent 700 aktive misjonærer, og misjonsbudsjettet er på ca. 6 mill. kr. Av valutahensyn blir dog bare 4 ½ mill. tillatt brukt på markene.

Slike tall synes ikke å røpe stor tvil om spørsmålet «hvorfor misjon»? Og kirkens sterke og enstydige stilling i saken har, bevisst og ubevisst, influert på alles holdning, slik at misjonen mer enn før blir sett på som et naturlig og kanskje nødvendig utslag av kirkens liv.

Men engang iblant blusser jo angrepene på misjonen opp igjen og viser at motstanden lever. Overflødig er det derfor så visst ikke å gjøre rede for hvorfor en driver misjon. Og for kirken selv er det nødvendig alltid på ny å besinne seg på hva motivene til denne virksomheten nå egentlig er.

Jeg tror det går an å svare meget kort og enkelt på vårt spørsmål. Og jeg skal prøve å komme fram til dette sammenfattende svaret mot slutten av denne artikkelen. Men spørsmålet kan også besvares fra flere mer spesielle synspunkter, som hver for seg er helt berettiget, og som kan bane oss vei fram til det samlede, vesentlige svar. Og denne veien vil vi prøve å gå.

Når jeg prøver å tenke over det som er talt og gjort i denne sak gjennom snart 2 000 år nå, så forekommer det meg at det særlig er tre mer spesielle motiver for misjon som er blitt utarbeidet og fulgt. La oss kalle dem *medlidenhets-motivet*, *lydighets-motivet* og *kjærlighets-motivet*. Vi ser litt på hvert enkelt av dem.

*Medlidenhets-motivet* er uttrykk for den helt riktige erkjennelsen av hvor *ondt* de menneskene har det som aldri har vært under innflytelsen av evangeliet. For en stor del dreier det seg jo om folk på svært primitivt stadium, menneskelig, kulturelt og religiøst. De mangler de enkleste livsgoder og strir med utrolig mange livsvansker og livsfiender som et kristent folk ikke lenger kjenner. Og verst lider de rent åndelig, framfor alt ved den *angst* som er et temmelig obligat kjennetegn ved alt som hedenskap heter.

Styrken ved *medlidenhets-motivet* er at det i alle fall ofte så klart betoner sammenhengen mellom den åndelige og den ytre nød, og at det fører til virkelig praktisk hjelp for de nødlidende. Den skjønneste frukt har det satt seg i sine store bidrag til skole- og hospitalsarbeidet i moderne misjon. Det finnes i dag 100 000 slike skoler med 5 mill. elever og 3 500 sykehus med flere mill. pasienter årlig.

En verdenskjent personifikasjon av dette misjonsmotivet har vi i Albert Schweitzer, lægen, teologen og kunstneren, som forlot alt og slo seg ned med sitt hospital blant primitive stammer i Vest-Afrika. Med ord som er like nøkterne som hans handlinger, har han skildret den grufulle angst disse mennesker lever i, og forsikrer at selv de største skeptikere nok ville bli venner av misjonen hvis de først hadde levd på stedet.

I virkeligheten er det vel heller ikke mye igjen av den livsfjerne svermingen for de primitive folks idylliske liv. Nøktern kunnskap har belært oss om noe annet. Vi vet også at selv hos folk som med rette kan kalles gamle kulturfolk, som f. eks. kineserne, rår det på mange vis en uvitenhet og en overtro og en nød som er utrolig. — Hedningen har det vondt, og medlidenheten forlanger misjon av den som eier hjelp.

Men noe sentrums-svar på spørsmålet «hvorfor misjon»? gir ikke medlidenhets-motivet. For det er ikke en alminnelig medlidenhet med forskjellig slags nød som er kristendommens spesifikke innhold. Slik medlidenhet kan gro vakkert også uten klar sammenheng med kristen tro. Og der hvor barmhjertighetsarbeidet selvstendiggjør seg som hjelp mot rent menneskelig nød bare, er det ikke lenger fullverdig kristen misjon. Misjonen byr mange eksempler på en slik utglidning.

Da fører *lydighets*-motivet straks lenger fram mot det særpreget kristelige. De kristne har en Herre, som må lydes. Og Han har gitt en ordre, som vil pareres. Tydeligst lyder den i det siste Han sa til sine venner: «Gå ut i all verden og gjør alle folkeslag til disipler, idet I døper dem til Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn!» — Er ikke dermed alt sagt?

En norsk journalist som for mange år siden var på reise verden over, havnet også på en norsk misjonsstasjon i Afrika. Der falt han i funderinger over «hvorfor misjon»? og skrev hjem: «Det fins folk som diskuterer hvor vidt misjonsarbeidet er fornuftig. Den ting kan der ikke diskuteres om, — hvis man er kristen, så henholder man seg til Bibelens ord: gå ut i all verden —, og hvis man ikke er kristen, så finner man det meningsløst at fattige folk i Norge skal bekoste zulu-kaffernes oppdragelse.»

Det riktige ved disse ordene ligger nettopp i at de klargjør hvordan misjonen må begrunnes rent kristelig, det nytter ikke å gjøre den innlysende for slike som står personlig uten forhold til misjonens Herre, Jesus Kristus. Men for millioner av kristne har det vært helt avgjørende å vite: Kristus vil det! Og de spurte ikke mer.

Men de *burde* kanskje ha spurt videre, spurt *hvorfor* da Kristus vil dette så brennende. Ellers kan det bli noe utilstrekkelig, noe underkristelig ved lydighets-motivet. Lydigheten blir kadaverlydighet, og tjeneren vet ikke riktig hva hans herre vil. Det gir i det lange løp

ikke den glede og kraft som tjenesten krever. Utrolige offer og berdrifter i misjonen er ytet i lydighetens navn. Men da berodde det sikkert oftest på at lydighets-motivet rommet noe *mer* enn ren formal lydighet. Sikkert var det allerede meget av *kjærlighets*-motivet til stede.

Med det samme kunne kanskje noen si at vi med dette bare kommer tilbake til medlidenhets-motivet. Men forskjellen mellom den menneskelige medlidenhet og den kristelige kjærlighet er likevel så klar, at motivene kan holdes ute fra hverandre. Medlidenheten vekkes og næres av nestens nød og er særlig rettet på det timelige. Den kristne kjærlighet er tent og vedlikeholdt av kjærligheten fra Kristus og sikter på personlig og evig frelse.

I Det nye testamente har dette motivet funnet sitt mest klassiske uttrykk i Paulus' ord: «Kristi kjærlighet tvinger oss.» Og i all ekte misjon var dette det dypeste og effektiveste enkelt-motiv. Om Don Bosco, en av de vakreste skikkelser i nyere katolsk misjon, fortelles det at han ikke kunne se et kart over det hedenske Asia uten å gråte. Da er det klart at vi har å gjøre ikke bare med en alminnelig menneskelig medlidenhet, men med den kjærligheten som fikk Jesus til å gråte over det folk som ikke kjente sin besøkelses og sin frelses dag.

Her er vi virkelig tett inne ved det sentrale svar på spørsmålet «*hvorfor misjon*»? Og likevel ikke helt i sentrum, ikke ved det punkt hvor vi får med alle momentene og den fulle forklaring på saken. Rendyrket, isolert, har selv dette motivet sin svakhet. Oppmerksomheten heftes lett ved det følelsesmessige, ved kjærlighetens lidenskape-lige affekt. Det kan bli en nidkjærhet uten skjønnsomhet. Og når lidenskapen etter livets lov kjølner, inntreer kanskje både motløshet og sløvhet. Og i alle fall vil det lett gå opp og ned både med frimod og praktisk virke, alt etter som hjerte-temperaturen svinger. Det gjelder altså å finne fram til det grunnmotiv som i seg samler alle berettigede momenter, og som redder fra faren ved ensidige betoning.

Dette grunnmotiv har vi i det enkle faktum som heter *den kristne åpenbarings universalitet*. Altså: Hvorfor misjon? Fordi kristendommen etter sitt vesen er universal.

Dersom kristendom bare var et livssyn, en religiøs anskuelse, som en eller annen, få eller mange, hadde laget seg og funnet tilfreds-

stillelse ved, så var en saklig begrunnelse av misjonen ikke mulig. Naturligvis måtte det være tillatt å drive propaganda for dette livs-synet som for alle andre. Men propaganda er enda ikke misjon. Misjon er forkynnelse av den sannhet og den livsvirkelighet som Gud selv har åpnet i Jesus Kristus. Det er ikke de kristne som har lett opp og valt å tro på dette, men denne virkeligheten har funnet og overvældet dem. Og etter den dagen er de i all sin holdning preget av denne realiteten, gjort til misjonærer for den.

Dersom kristendom var en privatsak, slik som det ofte blir hevdet, altså en hjertetro som ikke angår noen annen, og som de andre må få ha noe tilsvarende til, uten at vi legger oss borti det, ja så var det umulig å begrunne kristen misjon. Men når kristendom er åpenbaringen av en livsvirkelighet som er realitet i seg selv, og som derfor har samme gyldighet for alt som menneske heter, da kommer saken i nytt lys. Kristendommen er etter sitt vesen universal. Derfor misjon.

Hele forholdet blir kanskje anskueligere om vi ser litt nærmere på det — skal jeg få lov å si: dels ovenfra og dels nedenfra.

Sett ovenfra, fra selve livsvirkeligheten, kan saken formuleres slik: Gud er én, og Han har åpenbart seg endegyldig i gud-mennesket Jesus Kristus. Det er et faktum av opplagt universal art og betydning. Det forlanger å bli kunngjort så langt Guds verden rekker. Visstnok hviler Hans person og Hans realitet i seg selv, uavhengig av om skapningen kjenner og anerkjenner Ham. Han er, som Petter Dass sier, Gud, om så alle land var øde og alle mann døde. Men at faktum blir proklamert, er selvsagt plikt for dem som har fornummet det. Hans hellige navn skal bringes til heder, Hans rike skal få syne seg, Hans vilje skal fremmes. Hyldningsropet løftes allerede i Det gamle testamente og skal runge inntil det er hørt i alle land: «Rop med fryd for Herren, all jorden! Kjenn at Herren er Gud!»

Sett nedenfra, fra vår egen menneskelige virkelighet, kan sakens universale karakter uttrykkes på denne måten: Overlatt til seg selv er alle mennesker like håpløst deran i sin synd og avmakt; men i Jesus Kristus er de alle bestemt til evig frelse. Men så må de også alle få vite om sitt høye felles mål!

Bibelen har en rekke klare uttrykk for denne siden av saken. Jeg vil peke på et særskilt anskuelig ord hos Paulus, det ordet i Romerbrevet som lyder sånn: «Jeg står i gjeld både til grekere og

til barbarer, både til vise og uvise. Og således er jeg for min del villig til å forkynne evangeliet også for dere i Rom.»

I gjeld til alle — hva vil det si? Det vil tydeligvis si: den rikdommen jeg eier i Kristus, den tilhører like meget hver eneste jøde og hver eneste hedning. Den er som en arv som alle mennesker er likeberettiget til. Og om noen har fått vite om arven og bare vil nyte den selv og ikke dele den med de andre, da ligner han en bror som bedrar sine søsken for det som er deres like meget som hans. — Derfor misjon!

Om det meste av svaret på spørsmålet «hvorfor misjon?» har hatt en teoretisk form, så kan det altså svares praktisk og anskuelig også. Det anskueligste og mest samlende svaret jeg har hørt, stammer fra en kvinnelig norsk misjonær. Hun hadde allerede før vært i China, og nå stod hun ferdig til å dra ut igjen. Akkurat på den tiden var det en meget urolig og farlig situasjon i China, som det jo ofte har vært. På fallrepet ble hun intervjuet, og journalisten spør: «Hvordan tør De reise ut under disse usikre forholdene?» Misjonæren, en liten spe søster i sin sorte drakt, svarer uten å betenke seg: «Jeg tør ikke la det være. Jeg kjenner det slik at jeg kunne ikke fortsette å be de tre første bønner i Fadervår dersom jeg ikke reiste.»

Det ville være like misforstått å berømme henne for heltemot som å beskyldte henne for overspenthet. Hemmeligheten ved henne var ganske enkelt at hun var grepet av Guds rikes og Guds viljes og Guds kjærlighets uinnskrenkede universalitet. Derfor kunne hun ikke fortsette å være en kristen uten å følge det misjonskall hun hadde fått.

På samme måte kjenner hele den kristne kirke det, når det står rett til med den. Dens eksistensrett ligger i å være vitne om den Gud som er èn, og som vil at alle mennesker skal bli frelst og lære sannheten å kjenne. Og derfor vet kirken at den dagen den slutter å misjonere, har den fornektet sitt eget vesen.